

Nr 234.

Godkänd av första kammaren den 20 maj 1931.

Godkänd av andra kammaren den 20 maj 1931.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner till riksdagen med förslag till lagar om ändrad lydelse av vissa delar i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården m. fl. lagar.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 15.)

Till Konungen.

Genom den 20 mars 1931 dagtecknade, till riksdagen den 21 mars 1931 avlämnade propositioner nr 205—208 har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollen över socialärenden, eklestiasitikärenden samt justitiedepartementsärenden den 20 mars 1931, föreslagit riksdagen att antaga:

dels vid propositionen nr 205 fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 10 §, 12 § 1 mom. och 15 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 6 § 1 mom. och 9 § 3 mom. i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård;

dels vid propositionen nr 206 fogade förslag till

3) lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. och 33 § 1 mom. i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting; samt

4) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 13 juni 1919 (nr 294) om kommunalförbund;

dels vid propositionen nr 207 fogade förslag till

5) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner;

dels ock vid propositionen nr 208 fogade förslag till

6) lag angående ändrad lydelse av 35 § i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

I 1930 års lag om kommunalstyrelse på landet infördes i enlighet med ett av konstitutionsutskottet framställt förslag en bestämmelse i 44 § 3 mom., att kom-

mun, där kommunalfullmäktige finnas, må, därest det med hänsyn till särskilda omständigheter prövas lämpligt, besluta, att den medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnden, skall under nämndens inseende handhavas i annan ordning; sådant beslut skall underställas prövning av Konungen, som äger fastställa reglemente för förvaltningen. För fattande av dylikt beslut erfordras enligt 41 § jämförd med 23 § 2 mom. h) i lagen två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. Syftemålet med bestämmelsen var, såsom utskottet anförde i sitt utlåtande nr 30 vid föregående års riksdag, att för landskommun, i likhet med vad som redan gällde för stad, möjliggöra en centralisering av medelsförvaltningen med anlåtande av anställda tjänstemän. En sådan centralisering, anförde utskottet, kunde göras lika fullständig som i stad, vare sig fråga vore om utbetalning av anslag, vilka stämma eller fullmäktige beviljat, oavsett om förvaltningen handhades av kommunalnämnden själv eller av annan kommunal styrelse eller nämnd, eller om inbetalning och förvaltning av medel, med undantag av sådana som enligt lag eller författning direkt vore ställda till sådan styrelse eller nämnds förfogande.

Förevarande bestämmelse i lagen om kommunalstyrelse på landet hänför sig emellertid uttryckligen endast till den kommunalnämnden åliggande medelsförvaltningen, men, såsom framgår av motiveringen, förutsatte den, att även andra kommunala organs medelsförvaltning skulle kunna på samma sätt ordnas, om icke föreskrifter i lag eller författning lade ovillkorliga hinder i vägen. Genom Kungl. Maj:ts utslag hava i ett särskilt fall, med stöd av regeringsrättens yttrande, såsom även i propositionen angivits, sådana hinder ansetts föreligga under vissa förutsättningar i fattigvårdslagen, barnavårdslagen och skolstyrelselagen samt i vissa administrativa författningar. Efter vad som sålunda förekommit, anser riksdagen, i likhet med föredragande departementschefen, önskligt, att alla föreliggande hinder för centraliseringen undanröjas.

De lagbestämmelser, som enligt vad regeringsrätten anför, ansetts lägga hinder i vägen för en dylik centralisering, äro, vad angår *fattigvårdslagen*: 1) stadgandet i 10 §, att fattigvårdsstyrelse har att ombesörja alla de angelägenheter inom samhällets fattigvård, som äro att hänföra till förvaltning och verkställighet, i vilket avseende det särskilt åligger styrelsen bland annat att förvalta alla till fattigvården anslagna eller eljest hörande medel, fastigheter och annan egendom; 2) stadgandet i 14 §, att fattigvårdsstyrelsen inom sig utser kassaförvaltare, därest ej kommunens förvaltning ordnats på ett sätt, som gör sådan kassaförvaltare obehörlig; samt 3) stadgandet i 20 §, att fattigvårdssamhälle, där det så aktar nödigt, äger besluta, att särskilda tjänstemän må av fattigvårdsstyrelsen anställas för att utföra något eller några av de göromål, som åligga ordföranden, eller att i andra avseenden biträda vid fattigvårdens handhavande.

Motsvarande bestämmelser som de nu återgivna innehållas i 2, 8 och 15 §§ i *barnavårdslagen* i nu nämnd ordning.

De bestämmelser i lagen om *skolstyrelse* i vissa kommuner, varom här är fråga, äro: 1) stadgandet i 5 §, att folk- och fortsättningsskolestyrelse, såvitt folk- eller fortsättningsskoleväsendet angår, tillkommer att utöva den ekonomiska förvaltningen; samt 2) stadgandet i 17 §, att folkskolestyrelsen för varje kalenderår inom eller utom sig utser kassaförvaltare.

De nu återgivna bestämmelserna i fattigvårdslagen, barnavårdslagen och lagen om skolstyrelse i vissa kommuner lägga enligt riksdagens mening icke hinder i vägen för en anordning, enligt vilken, i den mån fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd samt folk- eller fortsättningsskolestyrelse finna sådant för sin förvaltning ändamålsenligt, jämväl dessas räkenskaps- och kassaväsende förläggas till ett under drätselkammare eller kommunalnämnd lydande förvaltningsorgan. Däremot hava förevarande stadganden enligt regeringsrättens praxis ansetts stå hindrande i vägen för att de särskilda styrelsernas eller nämndernas medelsförvaltning med för dessa bindande verkan centraliseras till ett drätsel- eller kommunalkontor, å vilket arbetet utföres av personer, som icke blivit därtill av dessa nämnder eller styrelser omedelbart utsedda. Vid granskningen av de materiella förutsättningarna för centraliseringen bör först uppmärksammas, att genom sammanförandet av den kommunala medelsförvaltningen till ett enda centralt organ dessa styrelser eller nämnder icke komme att undandragas den beslutanderätt, som tillkommer dem i fråga om utanordnandet av till dem anslagna eller dem eljest tillhöriga medel för fullgörande av dem åliggande förvaltningsuppgifter (fattigvårdens och barnavårdens handhavande m. m.). Vidare förtjänar framhållas, att sammanförandet av jämväl den dessa styrelser eller nämnder tillkommande medelsförvaltningen till ett centralt kommunalt organ i huvudsak icke innebär annat än inrättandet av en kommunal kassacentral med uppgift att även för dessa styrelser eller nämnder uppbära avgälder, arrenden, hyror och andra likvider, att placera deras fonder och övriga tillgångar i den mån dessa icke hava karaktären av donationsmedel eller dylikt, för vilka särskilda föreskrifter lämnats, vilka kunna anses utgöra ett hinder för fondernas sammanförande med andra tillgångar, samt att verkställa utbetalningar och ombesörja den bokföringsmässiga redovisningen därav, något som i huvudsak icke innebär annat eller mera än att styrelserna för sina in- och utbetalningar i enlighet med givna reglementen skola anlita det centrala kommunal- eller kassakontoret. Medelsförvaltningens centralisering till ett enhetligt kommunalt organ synes icke heller inkräkta på dessa särskilda styrelser eller nämnders behörighet att själva besluta om tillsättande av särskild kassaförvaltare inom vederbörande styrelse eller nämnd, om sådan anses behöflig, och av de övriga tjänstemän, som må kunna anställas för att biträda vid de styrelserna eller nämnderna åliggande förvaltningsuppgifternas handhavande.

Beträffande utformningen av de särskilda bestämmelser, som behöva införas i vederbörande lagar, rörande sammanförandet av den kommunala medelsförvaltningen, i vad den angår särskilda kommunala styrelser eller nämnder, torde dessa få anses vara organisatoriska föreskrifter av kommunallags karaktär. De

avse nämligen att möjliggöra sammanförandet av de särskilda styrelsernas eller nämndernas medelsförvaltning med annan kommunen åliggande till en gemensam kommunal kassacentral. Med hänsyn härtill torde huvudbestämmelserna böra införas i kommunallagarna och så avfattas, att de omedelbart anknäta till dessas bestämmelser angående medelsförvaltningens centralisering. I överensstämmelse härmed har riksdagen antagit förslag till bestämmelser i ämnet.

Stadgändena böra alltså, i vad de avse kommun å landet, så avfattas, att de omedelbart anknäta till den föreskrift om centralisering av medelsförvaltning, som redan finnes i 44 § 3 mom. i förordningen om kommunalstyrelse på landet, vilken bestämmelse i samband härmed bör utvidgas att omfatta möjlighet för kommunen att under den centraliserade kommunalnämndsförvaltningen inordna jämväl sådan medelsförvaltning, som enligt lag eller författning tillkommer alla eller vissa andra särskilda kommunala styrelser eller nämnder. Riksdagen har därför för sin del antagit, *dels* en tilläggsbestämmelse av denna innebörd till ovannämnda 44 § 3 mom. i kommunallagen för landet, varigenom jämväl föreskrifterna angående kvalificerad majoritet i 41 § jämförd med 23 § 2 mom. h) i lagen göras tillämpliga, *dels ock*, i likhet med vad Kungl. Maj:t föreslagit, vissa ändringar i fattigvårdslagen, barnavårdslagen och skolstyrelselagen.

Beträffande bestämmelserna i sistnämnda lagar har riksdagen, med hänsyn till att riksdagen infört huvudstadgändena angående den kommunala medelsförvaltningens centralisering i kommunallagarna, ansett, att dessa andra bestämmelser endast skola innehålla en hänvisning till kommunallagarnas föreskrifter i ämnet. På grund av den av riksdagen antagna utformningen av de nya bestämmelserna i förevarande lagar har riksdagen ansett det obehöfligt att i förslaget, i vad det avser fattigvårdslagen, införa en bestämmelse om att stadgandet endast hänför sig till fattigvårdssamhälle, som sammanfaller med kommun.

Vad särskilt städerna beträffar gäller enligt stadgande i 53 § första stycket i 1930 års lag om kommunalstyrelse i stad, som utgör en motsvarighet till en bestämmelse i 55 § första stycket i 1862 års förordning i ämnet, att drätselkammaren ombesörjer de allmänna uppdrag för stadens räkning, vilka enligt för drätselkammaren gällande reglemente tillhöra dess befattning. Denna bestämmelse möjliggör, och har även i praxis så tillämpats i reglementen för drätselkamrarna i åtskilliga städer, att en centralisering av den kommunala medelsförvaltningen till drätselkammaren själv eller till ett under dess inseende ställt drätselkontor kan äga rum i den mån icke andra lagar eller författningar, som uppdragit speciella förvaltningsbestyr åt särskilda styrelser eller nämnder, lägga hinder i vägen härför. Emellertid har i regeringsrättens praxis centraliseringsprincipen för städernas del mött liknande hinder, och riksdagen har med hänsyn härtill infört ett tillägg till berörda 53 § av liknande innehåll som tillägget till 44 § 3 mom. i lagen om kommunalstyrelse på landet. Härvid har riksdagen dock icke ansett lämpligt att på städerna överföra även

bestämmelsen om underställning av centraliseringsbesluten hos Kungl. Maj:t, då hittills sådan underställning icke ifrågasatts.

Riksdagen förutsätter, att de ändrade föreskrifter i administrativa författningar, som dessutom må anses påkallade för centraliseringsprincipens fullständiga genomförande beträffande den kommunala medelsförvaltningen, skyndsamt genomföras såsom i propositionen ställts i utsikt.

Vid prövningen av förevarande fråga har riksdagen dessutom tagit under överbäggande i vad mån den nu föreslagna lösningen kan komma att inverka på vederbörande särskilda nämnders eller styrelser förvaltningsansvar. I avvaktan på resultatet av den av föregående års riksdag i skrivelse, nr 330, begärda utredningen om ändrade bestämmelser om skadeståndsansvar för kommunala förtroendeämbetsmän anser sig riksdagen likvisst för närvarande icke böra närmare ingå på denna fråga. Riksdagen vill endast erinra om konstitutionsutskottets uttalande i utlåtandet nr 30 vid nästföregående års riksdag i samband med frågan om medelsförvaltningens centralisering, vilket utlåtande av riksdagen godkänts och däri utskottet framhållit, att genom reglemente för den kommunala centralen för medelsförvaltningen bör kunna föreskrivas, att de tjänstemän, som tillsätts i denna, skola på eget ansvar handhava förvaltningen av de medel, som anförtrotts dem.

Vad angår de av Kungl. Maj:t föreslagna ändrade bestämmelser rörande omröstningsregler vid tillsättande av kommunala tjänstemän och rörande kvinnas rätt att avsäga sig vissa förtroendeuppdrag har riksdagen icke funnit anledning till erinran, varför propositionerna i dessa delar av riksdagen bifallits.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla,

1) att riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande propositioner nr 206 och 208; samt

2) att riksdagen, som icke kunnat i oförändrat skick antaga de i Eders Kungl. Maj:ts förevarande propositioner nr 205 och 207 framlagda lagförslag, i anledning av samma förslag för sin del antagit följande

a) **L a g**
angående ändrad lydelse av 44 § 3 mom. i lagen den 6 juni 1930 (nr 251)
om kommunalstyrelse på landet.

Häri genom förordnas, att till 44 § 3 mom. i lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Kommunen må ock besluta sammanföra sålunda ordnad medelsförvaltning och medelsförvaltning, som enligt lag eller författning tillkommer andra kommunala nämnder eller styrelser. Före sådant beslut skola vederbörande nämnder eller styrelser höras i ärendet; och skall i övrigt i fråga om beslutet vad i första stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1931.

b)

L a g**angående ändrad lydelse av 53 § i lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad.**

Härigenom förordnas, att 53 § i lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad skall i nedan angivna del erhålla följande lydelse:

Drätselkammare har — — — dess befattning.

I reglementet för drätselkammaren må förordnas om sammanförande under drätselkammarens inseende av den medelsförvaltning, som åligger drätselkammaren, och medelsförvaltning, som enligt lag eller författning tillkommer andra kommunala nämnder eller styrelser. Före sådant beslut skola vederbörande nämnder eller styrelser höras i ärendet.

Reglemente för — — — av länsstyrelsen.

Förslag därtill — — — till länsstyrelsen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1931.

c)

L a g**angående ändrad lydelse av 10 §, 12 § 1 mom. och 15 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.**

Härigenom förordnas, att 10 §, 12 § 1 mom. och 15 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården — av vilka lagrum 10 § och 12 § 1 mom. ändrats genom lag den 6 juni 1924 (nr 362) — skola i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

10 §.

Fattigvårdsstyrelsen har — — — och verkställighet.

I sådant — — — och handhavande.

Hurusom den medelsförvaltning, som tillkommer fattigvårdsstyrelsen, må sammanföras med medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnd eller drätselkammare, är stadgat i kommunallagarna.

Angående skyldighet — — — av alkoholister.

12 §.

1 mom. Ledamöter och — — — tjugufem år.

Ledamot eller — — — andras talan.

Hustru vare — — — är fråga.

Med hänsyn — — — samma styrelse.

Beträffande rätt att avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant i fattigvårdsstyrelse gäller å landet vad om ledamot eller suppleant i kommunalnämnd och i stad vad om stadsfullmäktig är i kommunallagarna stadgat.

15 §.

3 mom. Omröstning till — — — ordföranden biträder.

Val skall, där så äskas, förrättas med slutna sedlar, och skiljer lotten mellan lika röstetal. På enahanda sätt skall förfaras vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1931.

d) **L a g**
angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 6 § 1 mom. och 9 § 3 mom. i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård.

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom., 6 § 1 mom. och 9 § 3 mom. i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård skola i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

2 §.

1 mom. Barnavårdsnämnden har — — — dess åtgärder.

Särskilt åligger — — — över fosterbarnsvården.

Jämväl i — — — och handhavande.

Hurusom den medelsförvaltning, som tillkommer barnavårdsnämnden, må sammanföras med medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnd eller drätselkammare, är stadgat i kommunallagarna.

6 §.

1 mom. De i — — — tjugufem år.

Ledamot eller — — — andras talan.

Hustru vare — — — är fråga.

Med hänsyn — — — samma nämnd.

Beträffande rätt för de valda ledamöterna och deras suppleanter att avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant i barnavårdsnämnd gäller å landet vad om ledamot eller suppleant i kommunalnämnd och i stad vad om stadsfullmäktig är i kommunallagarna stadgat; dock att den, som jämlikt 3 § 1 mom. b) eller c) valts till ledamot, samt suppleant för honom äga avsäga sig uppdraget endast då de uppgiva hinder, som av kommunen godkännes.

9 §.

3 mom. Omröstning till — — — ordföranden biträder.

Val skall, där så äskas, förrättas med slutna sedlar, och skiljer lotten mellan lika röstetal. På enahanda sätt skall förfaras vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1931.

e) **L a g**
angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner.

Härigenom förordnas, att till 5 § i lagen den 6 juni 1930 om skolstyrelse i vissa kommuner skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Hurusom den medelsförvaltning, som tillkommer folkskolestyrelsen eller fortsättningsskolestyrelsen, må sammanföras med medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnd eller drätselkammare, är stadgat i kommunallagarna.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1931.

Stockholm den 20 maj 1931.

Med undersåtlig vördnad.
